

ללדת עולה לראש ההר כדי שיפול ממנה וימות ואני מזמין לה נשר שמקבלו בכנפיו ומניחו לפניה ואלמלי מקדים רגע אחד או מתאחר רגע אחד מיד מת בין רגע לרגע לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי

pour enfanter elle grimpe au sommet de la montagne, pour qu'il tombe (*le petit*) et meurt, et Moi je lui envoie un aigle, qui l'intercepte et le place devant elle, et s'il était en avance d'une seconde ou en retard d'une seconde, il (*le petit*) meurt, Je ne confond pas une seconde et une autre, cofonderai-Je "Iyov" avec "Oyev"

{איוב לט-א} חולל אילות תשמור אילה זו רחמה צר בשעה שכורעת ללדת אני מזמין לה דרקון שמכישה בבית הרחם ומתרפה ממולדה ואלמלי מקדים רגע אחד או מאחר רגע אחד מיד מתה בין רגע לרגע לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי

{Iyov ch.39 v.1} "Surveilles les biches lorsqu'elles enfantent"; cette biche a l'utérus étroit, lorsqu'elle est sur le point de mettre bas, Je lui envoie un serpent qui la mord à l'utérus qui alors se décontracte, et s'il arrivait une seconde plus tôt ou tardait d'une seconde, elle mourrait, Je ne confond pas une seconde et une autre, cofonderai-Je "Iyov" avec "Oyev"

{איוב לד-לה} [איוב] לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשכל

{Iyov ch.34 v.35} (Iyov) parle sans penser vraiment ce qu'il dit (litt. sans connaissance) et ses paroles sont dénuées de logique

(וכתיב {איוב מב-ז} כי לא דברתם אלי נכונה כעבדי איוב) אמר רבא מכאן שאין אדם נתפס בשעת צערו (il est écrit aussi: {Iyov ch.42 v.7}: car vous n'avez pas parlé de Moi d'une manière aussi révérencieuse que Mon serviteur Iyov) Rava dit que de là l'on déduit qu'un Homme ne se fait pas prendre (*pour les paroles qu'il dit*) dans ses moment de détresse

{איוב ב-יא} וישמעו שלשת רעי איוב את כל הרעה הזאת הבאה עליו ויבאו איש ממקומו אליפו התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ויועדו יחדו לבוא לנוד לו ולנחמו

{Iyov ch.2 v.11} les trois amis d'Iyov eurent vent de ce malheur qui l'avait atteint, il vinrent chacun de sa région: Elifaz le Témani et Bildad le Chouhi et Tzofer le Naamati, et se rencontrèrent pour aller le complaindre et le consoler

מאי ויועדו יחדו אמר רב יהודה אמר רב מלמד שנכנסו כולן בשער אחד ותנא בין כל אחד ואחד שלש מאות פרסי que signifie "ils se rencontrèrent"? Rav Yéhoua dit au nom de Rav, il passèrent tous par la même porte (*d'accès à la ville*), il est enseigné que (*la distance entre leurs lieux de résidence respectifs*) entre chacun il y avait 300 Parsah (1152 Km)

מנא הוו ידעי איכא דאמרי כלילא הוה להו ואיכא דאמרי אילני הוה להו וכיון דכמשי הוו ידעי d'où savaient-ils? Certains disent qu'ils avaient des couronnes (*voir Rachi*), certains disent qu'ils avaient des arbres, dès qu'il dépérissait, il savaient (*qu'un malheur avait frappé*)

אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חברא כחברי דאיוב או מיתותא

Rava dit: c'est pourquoi les gens disent: "des amis comme ceux d'Iyov, ou la mort"

{בראשית ו-א} ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם

רבי יוחנן אמר רביה באה לעולם

ריש לקיש אמר מריבה באה לעולם

{Béréchite ch.6 v.1} Lorsque l'Homme commença à se multiplier sur la surface xde la terre et que des filles leurs naquirent

Rabbi Yohanane dit: l'accroissement arriva dans le monde

Reïch Lakish dit: les querelles arrivèrent dans le monde

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן לדידך דאמרת רביה באה לעולם מפני מה לא נכפלו בנותיו של איוב

Reïch Lakish dit à Rabbi Yohanane, d'après toi qui prétend que l'accroissement arriva dans le monde, pourquoi donc le nombre des filles d'Iyov ne fut pas doublé?

אמר לו נהי דלא נכפלו בשמות אבל נכפלו ביופי

il lui répondit: bien que leur nombre ne fut pas doublé (*litt. leur nom*) leur beauté par contre, le fut

דכתיב {איוב מב-יג} ויהי לו שבענה בנים ושלוש בנות ויקרא שם האחת ימימה ושם השנית קציעה ושם השלישית קרן הפוך

ימימה שהיתה דומה ליום

קציעה שהיה ריחה נודף כקציעה

קרן הפוך אמרי דבי רבי שילא שדומה לקרנא דקשר

comme il est écrit: {Iyov ch.42 v.13} il eut sept garçons et trois filles, il nomma l'une Yemama, la deuxième Ketzia et la troisième Keren Hapoukh

Yemama car elle était semblable au jour

Ketzia car le parfum qui en émanait était comparable au cassier

Keren Hapoukh: les Sages de la maison d'étude de Rabbi Chilah disaient qu'elle ressemblait à une corne de keresh

מחייכו עלה במערבא קרנא דקשר לקותא היא

אלא אמר רב חסדא ככורכמא דרישקא במיניה שנאמר {ירמיה ד-ל} כי תקרעי בפוך

cette interprétation était raillée en Israel (litt. à l'Ouest): "une corne de keresh" est péjoratif !

Mais, disait Rav H'isda, (son nom évoque) le crocus qui pousse dans un jardin, comme il est dit {Yirmiyah ch.4 v.30}: si tu élargi tes yeux en y mettant des fards

רבי שמעון ברבי איתלידא ליה ברתא הוה קא חלש דעתיה אמר ליה אבוא רביה באה לעולם

אמר ליה בר קפרא תנחומין של הבל ניחמך אבוך [דתניא] אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אלא אשרי למי שבניו זכרים אוי לו למי שבניו נקבות אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסי אשרי מי שאומנותו בוסמי אוי למי שאומנותו בורסי

Rabbi Chim'one fils de Rabbi eut une fille, il en était déçu, son père lui dit: "c'est l'abondance qui vient dans le monde"

Bar Kappara lui dit: ce sont de vaines consolations, que t'a fait ton père, (voici qu'une Beraïta enseigne:) le monde ne peut exister sans qu'il y ait des mâles et des femelles, (mais) heureux celui dont les enfants sont mâles, malheur à celui dont les enfants sont des femelles, le monde ne peut exister sans parfumeurs et sans tanneurs, (mais) heureux celui dont le métier est (d'être) parfumeur, malheur à celui dont le métier est (d'être) tanneur

כתנאי {בראשית כד-א} וה' ברך את אברהם בכל מאי בכל

רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת

רבי יהודה אומר שהיתה לו בת אחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה

רבי אליעזר המודעי אומר איצטגנינות היתה בלבו של אברהם אבינו שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו

רבי שמעון בן יוחי אומר אכן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה

אמר אביי היינו דאמרי אינשי אידלי יומא אידלי קצירא

(cette discussion se retrouve chez) les Tannaïm {Béréchite ch.24 v.1}: et D... bénit Avraham dans tout (bakol)

Rabbi Meïr dit (car) il n'avait pas eu de fille

Rabbi Yéhoua dit qu'Avraham avait eu une fille qui s'appelait "Bakol"

Rabbi Eliezer Hamouda'i dit: Avraham possédait des connaissances en astrologie et les rois de l'orient et de l'occident se pressaient à sa porte

Rabbi Chim'one fils de Yoh'aï dit: une pierre précieuse était suspendue au cou d'Avraham, tout malade qui la regardait guérissait immédiatement, et lorsqu'il mourut, le Saint, Béni Soit-Il l'accrocha à l'orbite du soleil

Abbayé dit: c'est ce que dit l'adage (litt. disent les gens): lorsque le jour se lève le malade se redresse

דבר אחר שלא מרד עשו בימיו

דבר אחר שעשה ישמעאל תשובה בימיו

une autre explication (pour "bakol" dans tout): Essav ne s'est pas révolté de son vivant, autre explication: Yichma'el se repentit de son vivant

שלא מרד עשו בימיו מנלן דכתיב {בראשית כה-כט} ויבא עשו מן השדה והוא עיף ותנא אותו היום נפטר אברהם אבינו ועשה יעקב אבינו תבשיל של עדשים לנחם את יצחק אביו

d'où apprend-on que Essav ne se révolta pas de son vivant? Car il est écrit: {Béréchite ch.25 v.29}: Essav revint des champs fatigué, et l'on a enseigné que ce jour là Avraham notre père mourut, et Ya'acov fit cuire un plat de lentille pour consoler Yitzhak

[ומאי שנא של עדשים]

אמרי במערבא משמיה דרבה בר מרי מה עדשה זו אין לה פה אף אבל אין לו פה
דבר אחר מה עדשה זו מגולגלת אף אבילות מגולגלת ומחזרת על באי העולם
מאי בינייהו איכא בינייהו לנחומי בביעי

(Pourquoi précisément des lentilles?) On dit en Israel (litt. à l'Ouest (de Bavel)) au nom de Rabba fils de Mari de la même façon qu'une lentille n'a pas de bouche, l'endeuillé aussi (ne parle pas)

autre explication (du plat de lentilles pour l'endeuillé): de la même façon de que la lentille est circulaire, aussi la deuil tourne et atteint les habitants du monde

quelle différence y-a-t-il entre (les deux explications?) Il y a comme différence le fait de consoler (d'offrir à l'endeuillé comme premier repas) avec des œufs (voir Rachi)

אמר רבי יוחנן חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום בא על נערה מאורסה והרג את הנפש וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ושט את הבכורה

Rabbi Yohanane dit: cet impie transgressa ce jour là cinq interdits: il eut une relation avec une jeune fille fiancée, il commit un meurtre, rejeta le Principe essentiels, renia la résurrection des morts, et dédaigna son droit d'aînesse

בא על נערה מאורסה כתיב הכא {בראשית כה-כט} ויבא עשו מן השדה וכתיב התם {דברים כב-כז} כי בשדה מצאה

il eut une relation avec une jeune fille fiancée: il est écrit ici: {Béréchite ch.25 v.29} Essav revint des champs; et il est écrit là-bas: {Devarim ch.22 v.27}: car il l'a trouvée dans les champs (le mot champs apparaît dans les deux versets)

הרג את הנפש כתיב הכא עיף וכתיב התם {ירמיה ד-לא} אוי נא לי כי עיפה נפשי להורגים

Il commit un meurtre: il est écrit ici "fatigué" et il est écrit là-bas {Yirmiyah ch.4 v.31}: mon âme est lasse (fatiguée) des meurtriers

וכפר בעיקר כתיב הכא למה זה לי וכתיב התם {שמות טו-ב} זה אלי ואנוהו

Il rejeta les Principe essentiel: il est écrit ici "à quoi bon pour moi" (pour moi est la traduction de "li") et il est écrit là-bas: {Chémot ch.15. v.2}: voici mon D... et je le glorifie (mon D... est la traduction de "Eli", on voit que le mot "Li" apparaît dans les deux versets, pour Essav qui dit "à quoi bon "Li" c'est un blasphème)

וכפר בתחיית המתים כתיב {בראשית כה-לב} הנה אנכי הולך למות

Il a renié la résurrection des morts car il est écrit: {Béréchite ch.25 v.32}: voici que je suis sur le point de mourir

ושט את הבכורה כתיב {בראשית כה-לד} ויבז עשו את הבכורה

il dédaigna son droit d'aînesse comme il est écrit {Béréchite ch.25 v.34} Essav dédaigna l'aînesse

ושעשה ישמעאל תשובה בימיו מנלן

כי הא דרבינא רב חמא בר בוזי הווי יתבי קמיה דרבא וקא מנמנמ רבא א"ל רבינא לרב חמא בר בוזי ודאי דאמריתו כל מיתה שיש בה גויעה זו היא מיתתן של צדיקים א"ל אין

et d'où sait-on que Yichma'el s'est repenti de son vivant (du vivant d'Avraham)?

Un jour Ravina et Rav Hama fils de Bouzi étaient assis devant Rava, et Rava somnolait, Ravina dit à Rav Hama fils de Bouzi: est-il vrai que vous dites (que vous enseignez) que toute mort pour laquelle il est employé l'expression "Guevi'a" est une mort de Juste? Il lui répondit: oui;

והא דור המבול

א"ל אנן גויעה ואסיפה קאמרינן

(*Ravina lui posa une question*) Mais voilà que pour la génération du déluge (*il est employé le mot "Vayigva", pour "ils périrent"*)

Il lui répondit, nous parlons (de la mort d'un Juste lorsque les expressions) "Guevi'a" et "assifa" (sont associées)

והא ישמעאל דכתיב ביה גויעה ואסיפה

(*il lui rétorqua*) mais voilà que pour Yichma'el il est employé l'expression "Guevi'a" et "assifa"!

אדהכי איתער בהו רבא אמר להו דרדקי הכי א"ר יוחנן ישמעאל עשה תשובה בחיי אביו שנאמר {בראשית כה-ט} ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו

ודילמא דרך חכמתן קא חשיב להו אלא מעתה {בראשית לה-כט} ויקברו אותו עשו ויעקב בניו מאי טעמא לא חשיב להו דרך חכמתן אלא מדאקדמיה אדבורי אדבריה ומדאדבריה שמע מינה תשובה עבד בימיו

entre temps Rava se réveilla et leur dit: enfants! Ainsi a dit Rabbi Yohanane: Yichma'el s'est repenti du vivant de son père comme il est dit: {Bérchit ch.25 v.9}: Yitzhak et Yichmael ses enfants l'enterrèrent

Peut-être que le verset les a nommé selon leur sagesse (en faisant passer le plus sage avant)?

Dans ce cas {Béréchite ch.35 v.29}: Essav et Ya'acov ses enfants l'enterrèrent (*à propos de Yitzhak*); pourquoi le verset ne les citerait-il pas en fonction de leur sagesse (*On sait bien que Ya'acov était bien plus sage que Essav*)? Mais (*On doit donc conclure que*) si Essav est cité en premier, c'est que Ya'acov lui a laissé la préséance, (*on dira aussi que si lors de l'enterrement d'Avraham, Yichmael, laissa la préséance à Yitzhak*) et puisqu'il lui laissa la préséance, cela signifie qu'il s'était repenti (*auparavant*)

ת"ר שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה

les Sages ont enseigné dans une Beraïta: le Saint Béni Soit Il a donné à trois personne, en ce monde un avant-goût